

narraciones femeninas

EN REBELDÍA

en el mundo árabe

14 setembre 2017 - 28 gener 2018
Galeria 1 IVAM Centre Julio González
Comissariat: Juan Vicente Aliaga

Dossier

Departament de Comunicació
i Xarxes Socials
comunicacion@ivam.es

Patrocina

Demonstration for the disappearance of singer Matoub Loune, Tizi Ozou, Algèria (1994), Nadia Benchallal

One hundred years of solitude (2013), Nida Badwan

L'exposició que presenta l'IVAM indaga en la producció artística sorgida en els països àrabs a través de les diferents perspectives d'artistes dones, de la seua capacitat d'acció i de la representació que s'ha generat de la feminitat des dels anys noranta fins a l'actualitat.

La mostra reuneix vora un centenar d'obres, incloses dues instal·lacions, de 24 artistes, com ara **Mona Hatoum** (Beirut, 1952), **Amal Kenawy** (El Caire, 1974-2012), **Ahlam Shibli** (Palestina, 1970), **Rula Halawani** (Palestina, 1964), **Raeda Saadeh** (Palestina, 1977), **Zineb Sedira** (París, 1963), **Ghada Amer** (El Cairo, 1963) o **Leila Alaoui** (París, 1982-Burkina Faso, 2016), que aborden qüestions com les prohibicions i tabús morals i religiosos, la crítica als clixés masclistes, les experiències en l'exili, així com l'impacte de l'ocupació israeliana als territoris palestins.

Les artistes que formen part de l'exposició pertanyen a una generació de dones formades en molts casos fora dels seus països d'origen, o són filles de la diàspora que tenen accés a la fotografia i el vídeo i que usen aqueixes eines de menor cost i major circulació per a expressar el que els preocupa.

El títol de la mostra, *En Rebel·lia*,

La exposició que presenta el IVAM indaga en la producció artística sorgida en los països àrabs a través de las distintas perspectivas de artistas mujeres, de su capacidad de acción y de la representación que se ha generado de la feminidad desde los años noventa hasta la actualidad.

La muestra reúne cerca de un centenar de obras, incluidas dos instalaciones, de 24 artistas, como **Mona Hatoum** (Beirut, 1952), **Amal Kenawy** (El Cairo, 1974-2012), **Ahlam Shibli** (Palestina, 1970), **Rula Halawani** (Palestina, 1964), **Raeda**

Khamlia, Sud du Maroc (2014), Leila Alaoui

Matro #10 (2004), Rana El Nemr

al·ludeix al desig de trencar amb els discursos dominants de gènere presents no solament en els països àrabs, sinó també en altres parts del món. Encara avui, l'any 2017, l'ordre patriarcal continua tenint un suport social de gran importància.

Paral·lelament, existeixen iniciatives que permeten entendre que la visió estereotipada i unilateral de les dones àrabs com a individus submissos, incapaçs de defensar-se a sí mateixes, no s'avé amb la realitat.

L'exposició pretén erosionar el dualisme que ha separat Orient d'Occident, basat en el binomi Modernitat versus Tradició, partint d'un conjunt d'obres que proposen diferents narracions femenines (en les seues

Saadeh (Palestina, 1977), Zineb Sedira (París, 1963), Ghada Amer (El Cairo, 1963) o Leila Alaoui (París, 1982-Burkina Faso, 2016), que abordan qüestions com les prohibicions i tabús morals i religiosos, la crítica als clichés machistas, les seues experiències en l'exili, així com el impacte de la ocupació israel·le dels territoris palestins.

Les artistes que formen part de la exposició pertanyen a una generació de dones formades en molts casos fora dels seus països d'origen, o són filles de la diàspora que tenen accés a la fotografia i el vídeo i que usen aquestes eines de menor cost i major circulació per expressar el que les preocupa.

El títol de la mostra, *En Rebel·dia*, al·ludeix al desig de trencar amb els discursos dominants de gènere presents no solament en els països àrabs, sinó també en altres parts del món. Aun hui, en l'any 2017, l'ordre patriarcal continua tenint un suport social de gran calada. Paral·lelament, existeixen iniciatives que permeten entendre que la visió estereotipada i unilateral de les dones àrabs com a individus sumisos, incapaces de defensar-se a sí

Milad Siri examining her handgun (2004), Zohra Bensemra

narracions femenines

EN REBEL·DIA

en el món àrab

diferents modalitats) i discursos sobre la feminitat en el món àrab. Les obres exhibides són fruit de l'activitat d'artistes que travessen fronteres mentals i culturals, que es bolquen en tot tipus de problemàtiques (polítiques, socials, sexuals..), que han estat presents en espais de conflicte i en situacions difícils (guerres, devastació, ocupació de territoris, emigració...) i que han mostrat, en definitiva, amb el seu treball un agenciament crític i qüestionador de les lleis i de les normes socials establides.

El marc cronològic de l'exposició abasta el període 1990-2015, encara que a manera d'introducció també formen part de la mostra alguns treballs d'artistes homes que reflexionen sobre les diferents concepcions d'allò femení anteriors a aqueixes dècades. Aquestes fotografies mostren dones de diferents sectors socials (unes riques i acomodades; unes altres de famílies humils) procedents de països com Líban, el Marroc, Síria i Egipte, abillades amb robes tradicionals i/o modernes, la qual cosa permet entendre els canviants usos i hàbits socials que es donaven en diferents moments del passat segle

La decisió d'arrancar als noranta, amb l'excepció de l'obra pionera de **Mona Hatoum** de la qual es mostra el vídeo

Clara (1956), Anónimo procedente de Arab Image Foundation

cuadro 65 (1959), Farida Hamak

mismas, no se aviene con la realidad.

La exposición pretende erosionar el dualismo que ha separado Oriente de Occidente, basado en el binomio Modernidad versus Tradición, partiendo de un conjunto de obras que proponen distintas narraciones femeninas (en sus diferentes modalidades) y discursos sobre la feminidad en el mundo árabe. Las obras exhibidas son fruto de la actividad de artistas que atraviesan fronteras mentales y culturales, que se vuelcan en todo tipo de problemáticas (políticas, sociales, sexuales..), que han estado presentes en espacios de conflicto y en situaciones difíciles (guerras, devastación, ocupación de territorios, emigración...) y que han mostrado, en definitiva, con su trabajo un agenciamento crítico y cuestionador de las leyes y de las normas sociales establecidas.

El marco cronológico de la exposición abarca el período 1990-2015, aunque a modo de introducción también forman parte de la muestra algunos trabajos de artistas hombres que reflexionan sobre las distintas concepciones de lo femenino anteriores a esas décadas. Esas fotografías muestran mujeres de

Dolls, a woman from Damascus (2007), Diana El Jeiroudi

Measures of Distance, 1988, i de la fotografia documental de **Farida Hamak**, *Ma mère. Histoire d'une immigration*, també de 1988, obeeix als canvis produïts per l'aparició d'internet i el seu ús massiu, la qual cosa va facilitar l'intercanvi d'una infinitat d'imatges i l'acostament entre persones que vivien allunyades les unes de les altres.

D'altra banda, la creació de galeries i centres d'art i l'impuls de fires i biennals, sobretot als Emirats Àrabs Units, va promoure la circulació d'obres i el coneixement dels seus autors/es. Així mateix, en països com França, Regne Unit, Alemanya i Estats Units,

distintos sectors socials (unes riques i acomodades; altres de famílies humils) procedents de països com Líban, Marroc, Síria i Egipte, ataviades amb roques tradicionals y/o modernes, lo que permet entendre los cambiantes usos y hábitos sociales que se daban en distintos momentos del pasado siglo.

La decisió de arrancar en los noventa, con la salvedad de la obra pionera de **Mona Hatoum** de la que se muestra el vídeo *Measures of Distance*, 1988, y de la fotografía documental de **Farida Hamak**, *Ma mère. Histoire d'une immigration*, también de 1988, obedece a los cambios producidos por la aparición de internet y su uso masivo, lo que facilitó el intercambio de un sinfín de imágenes y el acercamiento entre personas que vivían alejadas unas de las otras.

Por otro lado, la creación de galerías y centros de arte y el impulso de ferias y bienales, sobre todo en los Emiratos Árabes Unidos, promovió la circulación de obras y el conocimiento de sus autores/as. Asimismo, en países como Francia, Reino Unido, Alemania y Estados Unidos, algunos de ellos con fuertes lazos culturales, políticos y económicos con el mundo árabe, la implantación de galerías centradas en la

Tarek, Jordan (2010), Tamara Abdul Hadi

Eastern LGTB nos. 15-17 International (2004), Ahlam Shibli

alguns d'ells amb forts llaços culturals, polítics i econòmics amb el món àrab, la implantació de galeries centrades en la cultura contemporània del Magrib i del Màixriq va impulsar l'accés a pràctiques artístiques fins a fa unes dècades totalment desconegudes.

Un altre element indicatiu del canvi mediàtic està relacionat amb el llançament d'*Al Jazeera Satellite Channel* en 1996 que va revolucionar el paisatge televisiu i informatiu en llengua àrab, cercant punts de vista poc explorats des de la perspectiva de les cadenes occidentals.

L'exposició es divideix en quatre seccions que responen a les qüestions més freqüentment debatudes per les artistes. *Espais privats, àmbits personals* fa referència a les realitats que afecten a l'àmbit de la casa i el domèstic, un lloc que pot esdevenir també una presó.

El segon capítol, *El cos, el desig, la sexualitat* s'endinsa en qüestions com la sexualització imposada pels colonitzadors, els models de feminitat/masculinitat o l'espinesa qüestió sobre la diversitat sexual.

La secció sobre *Llocs i símbols d'allò*

cultura contemporània del Magreb y del Máchreq impulsó el acceso a prácticas artísticas hasta hace unas décadas totalmente desconocidas.

Otro elemento indicativo del cambio mediático está relacionado con el lanzamiento de *Al Jazeera Satellite Channel* en 1996 que revolucionó el paisaje televisivo e informativo en lengua árabe, buscando puntos de vista poco explorados desde la perspectiva de las cadenas occidentales.

La exposición se divide en cuatro secciones que responden a las cuestiones más frecuentemente debatidas por las artistas. *Espacios privados, ámbitos personales* hace referencia a las realidades que afectan al ámbito de la casa y lo doméstico, un lugar que puede devenir también una cárcel.

El segundo capítulo, *El cuerpo, el deseo, la sexualidad* se adentra en cuestiones como la sexualización impuesta por los colonizadores, los modelos de feminidad/masculinidad o la espinesa cuestión sobre la diversidad sexual.

La sección sobre *Lugares y símbolos de lo público* indaga acerca de los espacios considerados eminentemente públicos,

The room (2003), Amal Kenawy

públic indaga sobre els espais considerats eminentment públics, com els carrers i les places de les ciutats, on ha d'imperar la convivència i el respecte mutu.

L'últim apartat, *La història, els seus plecs i conflictes* arreplega els treballs d'artistes marcadés pels esdeveniments polítics i determinats fets històrics..

como las calles y las plazas de las ciudades, donde debe imperar la convivencia y el respeto mutuo.

El último apartado, *La historia, sus pliegues y conflictos* recoge los trabajos de artistas marcadas por los acontecimientos políticos y determinados hechos históricos.